

А.С. Крутова, д-р екон. наук, професор
О.О. Нестеренко, канд. екон. наук, доцент, докторант
Харківський державний університет харчування та торгівлі

ФІНАНСОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

У статті обґрунтовано теоретичні засади і розроблено практичні рекомендації з визначення доцільності фінансування інноваційного проекту з формування інтегрованої звітності. Досліджено компліментарний простір взаємодії інвестицій та інновацій в обліково-звітній системі підприємства. Визначено складові інвестиційно-інноваційного процесу при формуванні інтегрованої звітності. Обґрунтовано доцільність застосування методу PRINCE2 в управлінні фінансуванням інноваційного проекту з формування інтегрованої звітності. Сформовано методичні рекомендації визначення доцільності фінансування включення показника до інтегрованого звіту.

Ключові слова: *інноваційний проект, фінансування, інтегрована звітність, показники інтегрованого звіту, зацікавлені користувачі.*

Постановка проблеми. Реалізація євроінтеграційної стратегії вимагає від вітчизняних суб'єктів господарювання дотримання положень директиви Європейської Комісії 2014/95/ЄС від 22 жовтня 2014 р. щодо розкриття нефінансової інформації, яка спрямована на зміни законодавства ЄС по звітності та схвалена Європейським парламентом, та запровадження звітування за передбаченими директивою вимогами протягом фінансового року, що розпочався з 1 січня 2017 р. Ключовим постулатом Директиви є теза про те, що прозорість веде до кращих результатів [1].

Не зважаючи на те, що обліково-фінансові фахівці ЄС і підраховували, що підготувати інтегрований звіт компанії коштуватиме приблизно 5 000 євро на рік (в масштабах ЄС – це 30 мільйонів євро), експерти досить скептично ставляться до цієї цифри та вважають, що витрати можуть бути значно більшими, особливо для компаній, які проводять незалежний аудит звіту [2]. Можливо, саме висока вартість і є причиною того, що переважна більшість компаній не розкриває інформацію про бюджет підготовки звіту і, загалом, зазначає, що для них це інвестування коштів в інноваційний проект, оскільки підготовка інтегрованої звітності дозволить конкурувати у боротьбі за іноземні інвестиції (зовнішні фактори), підвищити прозорість

і порівнянність звітності, і, як наслідок, її якість для зацікавлених користувачів (внутрішні фактори).

Серед вітчизняних компаній інтегрована звітність так і не набула популярності, й на кінець 2016 р. інтегровану звітність склали 31 українська компанія та 16 зарубіжних компаній, які працюють в Україні [3]. Така ситуація, перш за все пов'язана з недостатністю розробки науково-теоретичного базису щодо організації й методології формування інтегрованої звітності та з високою вартістю її підготовки. В той же час вимоги міжнародних нормативно-правових актів, формування і перманентне удосконалення системи бухгалтерської звітності у відповідності до зміни потреб користувачів, економіко-політичних умов функціонування підприємств, техніко-технологічного та організаційного забезпечення облікових процедур потребують подальших наукових досліджень з фінансового обґрунтування реалізації інноваційного проекту формування інтегрованої звітності для поширення цієї нової концепції звітування на вітчизняних суб'єктах господарювання.

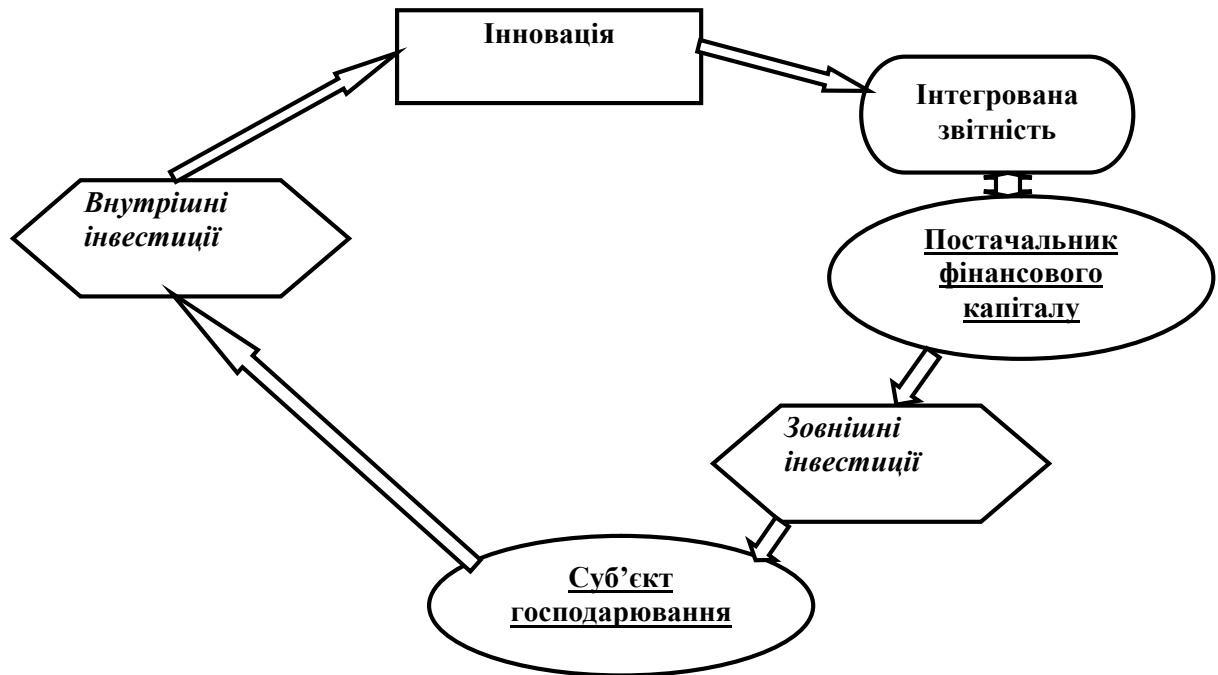
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання впровадження інновацій в обліково-звітну практику суб'єктів господарювання досліджували у своїх працях як іноземні, так і вітчизняні вчені, а саме: В. Бачинський, М. Білуха, І. Бланк, Ф. Бутинець, Б. Валусь, С. Голов, П. Житний, О. Кантаєва, Л. Кононенко, Я. Крупка, Є. Мних, М. Пушкар, В. Сопко, Б. Твісс, В. Хартман, В. Шукшунов, Й. Шумпетер та ін. Аналіз публікацій науковців, показав, що переважно інновації в обліковій сфері розглядаються у контексті відображення витрат на інноваційну діяльність в обліку і звітності. Лише деякі науковці досліджують питання реалізації інноваційних проектів інновацій в обліку і звітності. Зокрема, професором М. Бенько запропоновано узагальнену систему інновацій, що найбільш характерні саме для обліку, визначено результативність та виявлено неоднорідність облікових інновацій і запропоновано методи управління ними [4]. Необхідність створення гнучких активно – адаптивних облікових систем з використанням інновацій доводить в своїх дослідження Л. Кононенко [5]. Т. Васильєвою та І. Макаренко проведено структурний аналіз сучасних інноваційних підходів у складанні та поданні корпоративної звітності на основі теорії дифузії інновацій, яка дозволяє окреслити перспективи у їх застосуванні з метою забезпечення транспарентності корпоративної звітності [6]. Проте, потребують подальших досліджень питання обґрунтування видів інновацій в обліку та звітності, особливості реалізації та фінансування інноваційного проекту формування інтегрованої звітності та визначення його етапів, процедур та методів здійснення.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій з визначення доцільності фінансування інноваційного проекту з формування інтегрованої звітності.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка інвестиційна тактика підприємства покликана безпосередньо спрямовувати інноваційну діяльність у ту цільову сферу його життєдіяльності, яка буде приносити інвестиції, тому інвестиції та інновації є нерозривно пов'язаними сферами господарської діяльності. Дослідження існуючих підходів до визначення сутності поняття «інновація» показало, що всі вони мають одну загальну рису, а саме – інновації завжди спрямовані на створення нового чи значне удосконалення існуючого (чи то товару, чи то продукту, чи то технології, чи то процесу). Таким чином, інновації завжди супроводжуються якісними нововведеннями чи змінами, але вони стають інноваціями лише тоді, коли вони можуть бути застосовані на практиці та надати підприємству певний ефект, тобто принести інвестиції. Беручи до уваги вищенаведене, вважаємо, що для суб'єкта господарювання формування та оприлюднення інтегрованої звітності є інновацією, а сама процедура збору, обробки та групування інформації в інтегрованому звіті є інноваційним проектом, який потребує внутрішніх інвестицій для його реалізації та приверне зовнішні інвестиції після його реалізації. Компліментарний простір взаємодії інвестицій та інновацій, пов'язаних з формуванням інтегрованої звітності наведено на рис. 1. Під інвестиційно-інноваційним процесом формування інтегрованої звітності необхідно розуміти еклектичне поєднання інвестиційної та інноваційної діяльності, в результаті якої створюється інтегрований звіт, оприлюднення якого дозволить отримати суб'єкту господарювання синергетичний економіко-соціо-екологічний ефект.

Інноваційний проект – комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції. Інноваційним визнається проект, яким передбачаються розробка, виробництво і реалізація інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції [7]. Будь-який інноваційний проект потребує підвищеної уваги до ходу його реалізації («акцент на процес»), саме тому при виконанні інноваційного проекту формування інтегрованої звітності потребують визначення його етапи, які мають бути детально сплановані, а процедури та методи їх реалізації мають розкриватися в інтегрованій обліковій політиці, оскільки «хвилина, витрачена на планування, економить десять при виконанні» [8]. Тому планування, делегування,

моніторинг та контроль всіх аспектів реалізації інноваційного проекту формування інтегрованої звітності і постійна мотивація тих, хто залучений до досягнення його цілей, з урахуванням очікуваних параметрів виконання за часом, витратами, змістовним наповненням, якістю, концентрацію його показників та ризиками мають здійснюватися з використанням сучасних методів управління проектами.

Рис. 1. Інвестиційно-інноваційний процес суб'єкта господарювання при формуванні інтегрованої звітності

Управління проектами – це процес управління командою, ресурсами проекту за допомогою спеціальних методів та прийомів з метою успішного досягнення поставленої мети [9]. На сьогодні в управлінні фінансуванням інноваційних проектів застосовуються наступні методи: Agile, Scrum, Lean, Kanban, Six Sigma та PRINCE2. Найбільш пристосованим до потреб інтегрованої звітності, на нашу думку, є метод PRINCE2 («**PR**ojects **IN** **C**ontrolled **E**nvironments version 2»), який був розроблений в 1989 році Central Computer and Telecommunications Agency (CCTA) у Великобританії як стандарт для керівництва проектами в сфері інформаційних технологій [10]. Використання методу PRINCE2 при обґрунтуванні доцільності інвестицій у формування інтегрованої звітності дозволяє: визначити мету проекту; виявити структуру проекту (підділі, основні етапи роботи); визначити необхідні обсяги й джерела фінансування; підібрати виконавців (зокрема сформувати робочу групу, яка буде займатися обробкою та представленням інформації в інтегрованому звіті); визначити строки

виконання проекту, скласти графік його реалізації, розрахувати необхідні ресурси, кошторис і бюджет проекту, спланувати й урахувувати ризики; забезпечити контроль над ходом виконання проекту від предпроектної стадії до стадії верифікації та оприлюднення інтегрованого звіту.

Логічний порядок основних етапів реалізації інноваційного проекту з формування інтегрованої звітності з використанням методу PRINCE2, які включають виконання певних видів облікової роботи, починаючи від обґрунтування джерел фінансування витрат на реалізацію проекту, визначення потреби в показниках інтегрованої звітності до їх розрахунку і закінчуючи складанням та оприлюдненням інтегрованого звіту наведено на рисунку 2.

Після прийняття суб'єктом господарювання рішення про реалізацію інноваційного проекту формування інтегрованої звітності необхідно визначити питання, які мають розкриватися в інтегрованому звіті, оцінити трудові, технічні і матеріальні ресурси компанії, та затвердити склад кроссекторальної робочої групи відповідальних за збір та обробку інформації для наповнення розділів інтегрованого звіту.

Як зазначають фахівці незалежної української компанії, що надає послуги в сфері аудиту, бізнес консультивання, незалежної оцінки, бухгалтерського та управлінського обліку «Baker Tilly», шлях створення інтегрованої звітності у кожній компанії свій. Немає чітких критеріїв, що включити, а що виключити зі звітності. Наприклад, в інтегрованому звіті компанії «Sasol» розглянуто питання «Як впливають страйки на бізнес». І хоча даний показник не передбачено ні МСІЗ ні Керівництвом по звітності у сфері сталого розвитку Глобальної ініціативи зі звітності (GRI), на практиці виявилось, що ця тема дуже цікава інвесторам [11].

Тому, для ефективної реалізації інноваційного проекту з формування інтегрованої звітності доцільно створити на підприємстві базу даних ідей показників інтегрованого звіту, яка дозволить зафіксувати пропозиції співробітників щодо розкриття інформації, «захистивши» її від забування та отримати додаткову можливість комбінувати ідеї створивши таким чином «конструктор» змістовного наповнення інтегрованого звіту в формі «Корпоративної бази ідей показників інтегрованої звітності». Ідеї можуть групуватися у вигляді електронної таблиці, яка міститиме інформацію про автора ідеї, його посаду, запропонований показник інтегрованого звіту, короткий опис показника, розділ в якому автор пропонує його розкривати, потенційні зацікавлені користувачі в інформації, яка описується за допомогою запропонованого показника.

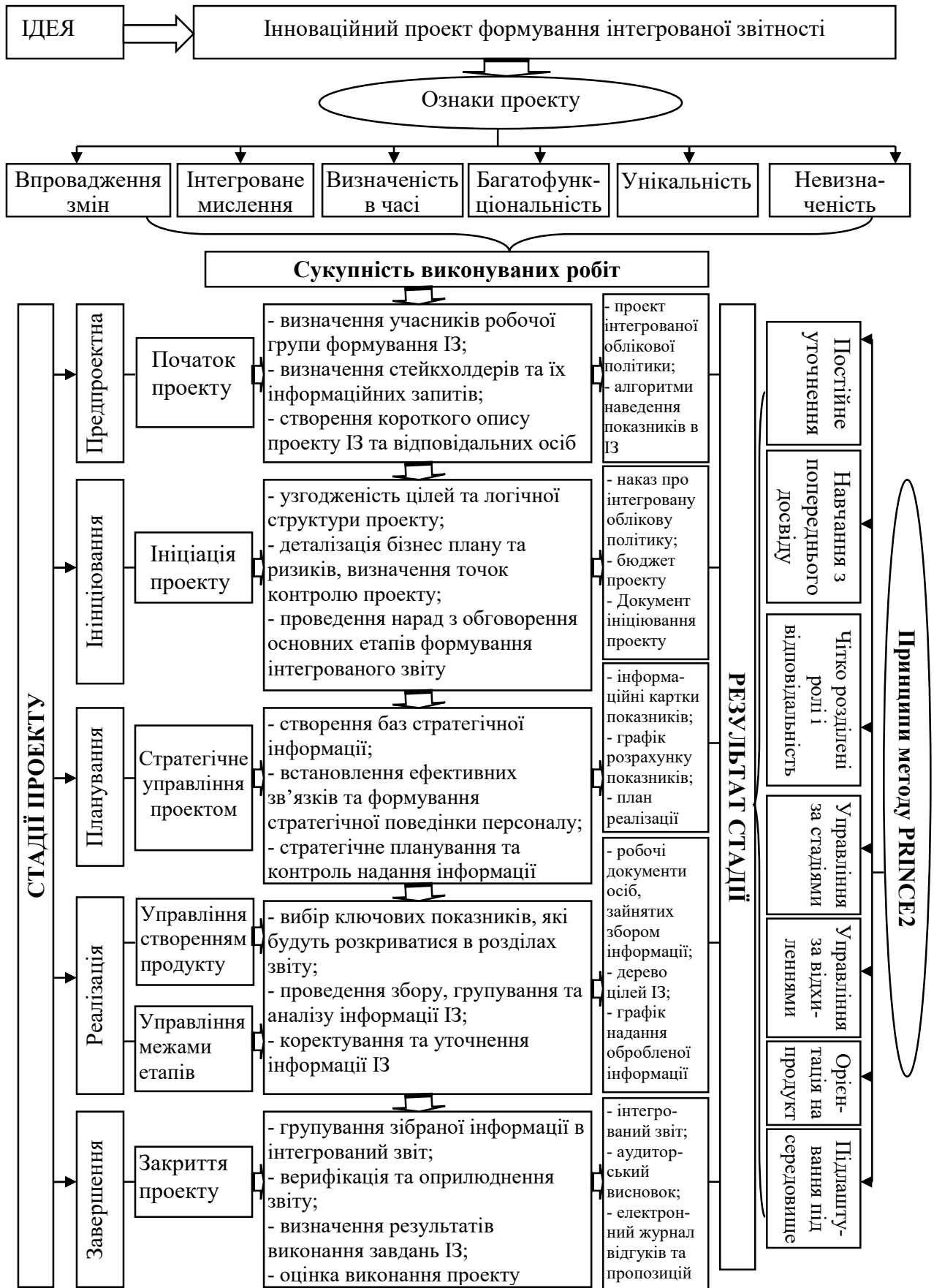

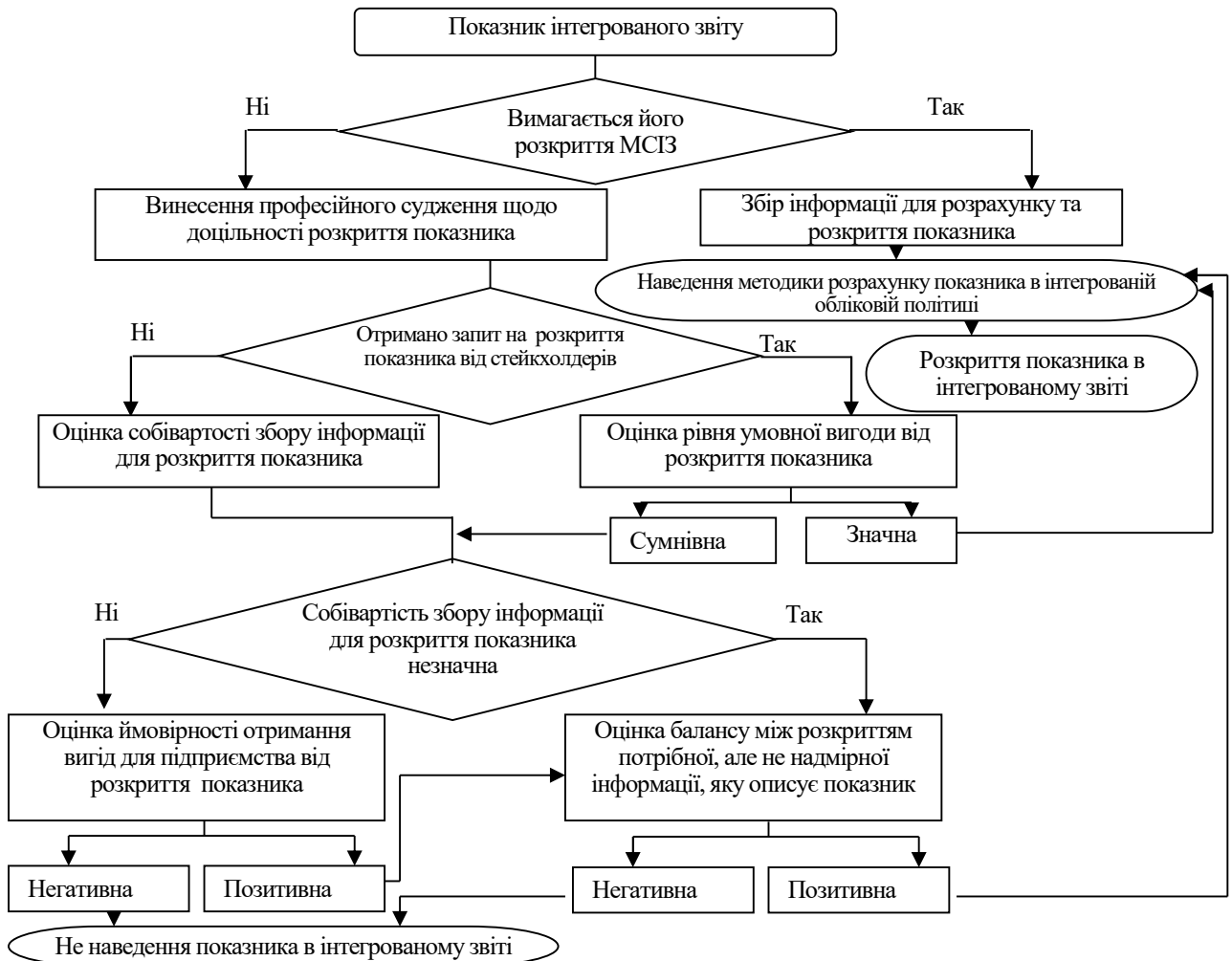
Рис. 2. – Реалізація інноваційного проекту з формування інтегрованої звітності з використанням методу PRINCE2

Після формування приблизного переліку показників інтегрованої звітності кроссекторальною робочою групою має бути визначена собівартість та послідовність збору інформації для визначення кожного показника з корпоративної бази ідей показників інтегрованої звітності та запропонованих зацікавленими користувачами, а вже потім повинно бути прийняте рішення про доцільність їх розкриття в інтегрованому звіті. Ідея розкриття того чи іншого показника може бути цікавою, характеризувати рівень сталого розвитку діяльності суб'єкта господарювання, але може виявитися, що існує висока ймовірність виникнення певних фінансових чи інших труднощів, які несуть завеликі ризики, в процесі збору інформації для розкриття показника. При цьому, при визначенні змісту інтегрованого звіту учасники кроссекторальної робочої групи повинні акцентувати увагу не стільки в частині обсягу інформації, яка розкривається, скільки на тому, щоб в інтегрованому звіті була наведена цілісна картина опису процесу створення вартості суб'єктом господарювання в коротко- та довгостроковому періоді з дотриманням основних цілей сталого розвитку.

Цілком слушно, проф. Н.О. Лоханова виділяє проблеми складання інтегрованої звітності в частині її змістовного наповнення, які полягають у високій вартості забезпечення суттєвості інформації; необхідності забезпечення балансу між розкриттям потрібної, але не надмірної інформації; складності забезпечення вимог різних груп користувачів [12, с. 307]. Якщо певний показник інтегрованого звіту не має суттєвого впливу на рішення, які приймаються зацікавленими користувачами, чи є складним у сприйнятті та не є обов'язковим до розкриття відповідно до вимог МСІЗ, кроссекторальна робоча група з формування інтегрованої звітності шляхом побудови алгоритмів та винесення професійного судження повинна прийняти рішення щодо доцільності його розрахунку та наведення інформації про нього в інтегрованому звіті. Методичні засади визначення економічної доцільності фінансування збору та розкриття певних показників в інтегрованому звіті наведено на рис. 3.

Після визначення доцільності наведення показника в інтегрованому звіті, кроссекторальною робочою групою формування інтегрованої звітності має бути сформовано уніфікований альбом показників за розділами інтегрованого звіту з розподілом показників за видами (наприклад кількісних, якісних та фінансових), та описом інформації, яку вони характеризують, а також з визначенням цілі глобальної програми сталого розвитку, яку характеризує показник для визначення внеску підприємства в їх реалізації.

Висновки. Важливе місце у налагодженні обліково-аналітичного процесу суб'єктів господарювання, які реалізують інноваційний проект з формування інтегрованої звітності займає розробка метричних систем і методики оцінки фінансових та нефінансових показників інтегрованого

Рис. 3. Алгоритм визначення доцільності фінансування включення показника до інтегрованого звіту

звіту, які дозволять максимально точно і достовірно оцінити результати діяльності компанії з точки зору різних сфер. Узгодження та впровадження у практичну діяльність суб'єкта господарювання методики обґрунтування джерел фінансування інноваційного проекту з формування інтегрованої звітності та розрахунку вартості необхідних трудових, матеріальних і фінансових ресурсів сприятиме задоволенню балансу інтересів різних груп зацікавлених користувачів інтегрованої звітності й максимально ефективному використанню інвестицій на підготовку та оприлюднення інтегрованого звіту.

Бібліографічний список: 1. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014 amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of non-financial and diversity information by certain large undertakings and groups. – [Electronic resource]. – Available at: <http://eurlex.uropa.eu>. 2. КСВ сніданок «Звітність з КСВ: нова директива

ЄС. Інтегрована звітність та GRI G4 рік потому». – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://csr-ukraine.org/article/>. 3. Аналітичний Огляд СВБ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.svb.org.ua>. 4. Бенько М.М. Зміст інновацій в обліку, аналізі і контролі як адаптивної реакції на зміни економічних процесів [Електронний ресурс] / М.М. Бенько // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10 (5). – С. 5–14. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/escnof_2013. 5. Кононенко Л.В. Інноваційні технології у бухгалтерському обліку / Л.В. Кононенко // Финансы, учет, банки. – 2014. – Вып. 1. – С. 161–166. 6. Васильєва Т.А. Сучасні інновації у складанні і поданні корпоративної звітності / Т.А. Васильєва, І.О. Макаренко // Маркетинг і менеджмент інновацій – 2017. – № 1. – С. 115-125. 7. Про інноваційну діяльність: Закон України (зі змінами): №40-IV / Верховна Рада України. – Офіц. вид. // Відомості Верховної Ради. – 2002. – №36. – ст. 266. – (Бібліотека офіційних видань). 8. Кобзарев О. Фандрейзинг. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / О. Кобзарев // Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 84 с. 9. Молоканова В.М. Дослідження синергетичних рівнів проектно-орієнтованого розвитку підприємства / В. М. Молоканова // Управління проектами та Розвиток виробництва: Зб. наук. пр. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2011. – № 4 (40). – С. 5–11. 10. Вікіпедія [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/PRINCE2>. 11. Как готовить интегрированный отчет: полезные советы и рекомендации экспертов – [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://www.bakertilly.ua/ru/page_1.htm. 12. Лоханова Н.А. Интеграционные процессы в учете в условиях институциональных преобразований: монография / Н.А. Лоханова. – Херсон: Гринь Д.С., 2012. – 400 с.

А.С. Крутова, О.А. Нестеренко. Финансовое обоснование инновационных проектов в учете и отчетности. В статье обоснованы теоретические основы и разработаны практические рекомендации по определению целесообразности финансирования инновационного проекта по формированию интегрированной отчетности. Исследовано комплиментарное пространство взаимодействия инвестиций и инноваций в учетно-отчетной системе предприятия. Определены составляющие инвестиционно-инновационного процесса при формировании интегрированной отчетности. Обоснована целесообразность применения метода PRINCE2 в управлении финансированием инновационного проекта по формированию интегрированной отчетности. Сформированы методические рекомендации определения целесообразности финансирования включения показателя в интегрированный отчет.

Ключевые слова: инновационный проект, финансирование, интегрированная отчетность, показатели интегрированного отчета, заинтересованные пользователи.

A. Krutova, O. Nesterenko. Financial justification of innovative projects in accounting and reporting. It is proved in the article that integrated reporting is an innovation, and the procedure for collecting, processing and systematization of information in integrated reports is an innovative project. It is proposed to determine the investment-innovation process of integrated reporting as an eclectic combination of investment and innovation activities, resulting in an integrated report. The components of the investment-innovation process of integrated reporting are determined. The logical order of the main stages of the implementation of the innovative project of integrated reporting based on the PRINCE2 method is developed. It is proved that integrated reporting process includes the implementation of certain types of accounting tasks – justification of the sources of financing the costs of the project implementation, definition of the need for the integrated report indicators and their calculation. It is determined that in order to substantiate feasibility of investments in integrated reporting it is necessary: to define the purpose of the project; to identify the structure of the project (sub-goals, main stages of work); to determine the necessary volumes and sources of funding; to select the executors (in particular, to form a working group that will deal with the processing and presentation of information in integrated reports); to determine the terms and schedule of the project implementation; to calculate the budget of the project; to take into consideration possible risks; to provide control of the project's progress from pre-design to verification stage. For the effective implementation of the innovative integrated reporting project it is proposed to record the employees offers on disclosure of information, get an additional opportunity to combine ideas by creating a “constructor” of the integrated report content in the form of “Corporate Database of Integrated Report Indicators”. It is suggested to use a unified index of indicators according to the sections of the integrated report with the distribution of indicators by types (for example, quantitative, qualitative and financial), and a description of the information they characterize, in order to implement the innovative project of integrated reporting. The methodical recommendations for determining the appropriateness of financing the inclusion of an indicator in integrated reports have been formed, which will help to balance the interests of different groups of integrated reports' users and maximize the effectiveness of investments in integrated reporting.

Key words: innovative project, financing, integrated reporting, indicators of the integrated report, integrated reports' users.

Стаття надійшла до редакції: 14.09.2017 р.